

Utbildningsinspektion i skolorna i Sommen och Gripenberg

Förskoleklass

Grundskola, årskurserna 1–5

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Sommens skola och skolan i Gripenberg den 1–2 april 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästkommande inspektion.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna i Sommen och Gripenberg, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I skolorna i Sommen och Gripenberg intervjuades skolledningen och representanter för personalen och eleverna samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolorna utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Sommens skola	Antal elever
Förskoleklass	15
Grundskola	45

Källa: Kommunens uppgifter

Sommens skola ligger i tätorten Sommen, ett samhälle en dryg mil norr om Tranås. Sommen är en inflyttningssort och det har skett en viss ökning av elevantalet under senare år. Verksamheten omfattar förskoleklass samt grundskola för årskurserna 1–5. Skolan ligger centralt i samhället och samtliga elever bor på sådant avstånd från skolan att det för närvarande inte förekommer några skolskjutsar.

Skolbyggnaden är från 1930-talet men kan trots sin ålder erbjuda eleverna all undervisning med undantag av hem- och konsumentkunskap som genomförs på Ängarydsskolan i Tranås.

Gripenbergs skola	Antal elever
Förskoleklass	15
Grundskola	60

Källa: Kommunens uppgifter

Rektorsområdet innefattar också Gripenberg, ett samhälle med övervägande villa-bebyggelse någon mil söder om Tranås tätort. Skolan i Gripenberg byggdes på 1980-talet och byggdes om för ett tiotal år sedan då den bland annat utrustades med ett skolbibliotek. Verksamheten på Gripenbergs skola omfattar förskoleklass och grundskola till och med årskurs 5. Eleverna åker till Ängarydsskolan för att få sin utbildning i hem- och konsumentkunskap, i övrigt får de all sin undervisning på skolan.

Eleverna på de båda skolorna har tillgång till skolbarnsomsorg men denna verksamhet behandlas i separat kommunövergripande rapport. Efter avslutad utbildning övergår eleverna företrädesvis till Junkaremålsskolan.

Helhetsbedömning

Skolorna i Sommen och Gripenberg ingår tillsammans med en förskola i ett gemensamt rektorsområde. Elevernas resultat är sett över tid goda även om inspektörerna kunde konstatera att resultaten av de nationella ämnesproven våren 2007 var påfallande låga på de båda skolorna.

Skolan i Sommen är en liten skola med en tilltalande miljö. Av intervjuer med eleverna och iakttagelser vid inspektionsbesöket framgår att eleverna känner varandra väl och förefaller att trivas i sin skola. Samtalstonen eleverna emellan och också i förhållandet elev – vuxen är positiv, och föräldrarna berättar att man har tilltro till personalens förmåga att skapa och bibehålla ett gott klimat.

Skolan i Gripenberg är också av det mindre slaget, en landsortsskola med närhet till naturen men besöket på skolan, dokumentationen och i stort sett alla intervjuer ger signaler om att skolan har ett omfattande arbete framför sig om man ska komma till rätta med de attityder som brett ut sig på skolan, inte minst bland de vuxna. Eleverna uttrycker sig i flera avseenden positivt om sin skola men det är trots det anmärkningsvärt att flera av dem upplever en del av sina lärare som arga och stränga. Föräldrarepresentanterna ger en i stort sett samstämmig bild av att skolledningen och flera av lärarna är ovilliga att föra en dialog och har tendenser att sopa undan de problem som både elever och föräldrar upplever.

Ett pedagogiskt utvecklingsarbete pågår på skolan i Sommen men utifrån inspektörernas iakttagelser och också utifrån intervjuer framträder en bild av att detta är ett arbete som kräver betydande insatser på skolan i Gripenberg. Här saknas kontinuerliga och tydliga samtalsforum som kan leda fram till gemensamma ställningstaganden och en samlad pedagogisk riktning. Att komma till rätta med skolans värdegrund, att följa upp och analysera resultaten, att göra undervisningen mer varierad och individualisera den utifrån elevernas olika erfarenheter och inte minst att få personalen att samarbeta med varandra för att skapa helheter för eleverna är några av de utvecklingsområden som skolan har att arbeta med. Ett aktivt och kontinuerligt kvalitetsarbete är en angelägen uppgift som åvilar rektorn och som är nödvändig för att få till stånd en högre måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas:

- Elevernas kunskapsutveckling följs inte upp och utvärderas på ett systematiskt sätt i samtliga ämnen (avsnitt 2.7 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Gripenbergsskolans värdegrundsarbete säkerställer inte en trygg miljö för eleverna och rektorsområdets likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 och 7 §§ lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- De båda skolorna genomför inte systematiska uppföljningar och utvärderingar av kunskapsresultaten i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Elevens val erbjuds inte i enlighet med förordningen på Gripenbergs skola (2 kap. 19 och 20 §§ grundskoleförordningen).
- Rektorn prioriterar inte i tillräckligt hög utsträckning det pedagogiska ledarskapet och ansvarar för att verksamheten utvecklas i riktning mot de nationella målen (Avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- De båda skolornas kvalitetsredovisningar uppfyller inte förordningens krav (3 och 3a §§ förordningen om kvalitetsredovisning).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- De individuella utvecklingsplanerna bör förbättras på båda skolorna så att de tydligare utgör ett framåtsyftande måldokument för eleverna.
- Undervisningen på i första hand Gripenbergs skola bör bli mer varierad så att eleverna får pröva olika arbetssätt och träna sina förmågor att tillägna sig och använda ny kunskap.

4 (16)

- De båda skolornas arbete med elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer bör utvecklas så att det ökar i takt med stigande ålder och mognad.
- Samverkansformerna för att skapa kontinuitet genom elevens hela skolgång från förskoleklass till årskurs 9 bör förbättras på skolorna.
- Skolorna bör säkerställa att alla elever med svårigheter i skolarbetet får sådant stöd att de har möjlighet att nå målen för sin utbildning.
- Undervisningen bör på båda skolorna i högre grad anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.
- De båda skolorna bör utveckla det systematiska kvalitetsarbetet i syfte att identifiera förutsättningar, bedöma resultat och måluppfyllelse och vidta lämpliga åtgärder.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Kommentar:

Resultatsammanställningen av de nationella ämnesproven i årskurs 5 visar år 2007 att cirka en tredjedel av de 13 eleverna på skolan i Sommen inte nådde målen i engelska och matematik. Mindre än hälften nådde målen i svenska. De två föregående åren var situationen annorlunda. Vid dessa mätningar nådde näst intill alla, eller flertalet elever, målen i de tre ämnen som mäts i de nationella ämnesproven. Enligt

skolans uppgifter är 2007 års resultat lågt till följd av att elever gjort, vad man betraktar som direkta missar.

Motsvarande sammanställning i Gripenberg visar att 5 av 15 elever inte nådde målen i de tre ämnena. Däremot nådde flertalet av eleverna målen åren 2006 och 2005.

Uppgifter från skolan gör gällande att det under läsåret 2006/2007 fanns några elever i gruppen som hade mycket speciella behov och som därför inte kunde genomföra proven. Vid föräldraintervjun framkom en tveksamhet om elevernas resultat och det finns de som menar att skolan under vissa perioder inte lyckats ge eleverna tillräckliga kunskaper inför övergången till mottagande skola i Tranås.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna gör bedömningen att det finns en medvetenhet på de båda skolorna om vikten av att följa den enskilde elevens resultat. Dokumentation och personalintervjuer tyder på att man använder olika verktyg, exempelvis tester och diagnostiska prov, för att kontrollera elevernas kunskapsutveckling. Men trots det tyder intervjuer med skollärdningen, personalen och föräldrarna på att resultaten inte blir tillräckligt analyserade och synliggjorda, inte minst ämnen utöver svenska, engelska och matematik. De individuella utvecklingsplanerna är inte heller av det slaget att de ger en tillräckligt bra bild av hur eleven ska kunna utvecklas på bästa sätt.

Intervjun med föräldrarna på Sommenskolan tyder på att de känner sig informerade och att dialogen mellan skolan och elevernas hem i övrigt fungerar väl. Inför utvecklingssamtalen görs förberedelser och sammanställningar så att eleven tillsammans med föräldrarna kan få en bild av elevens utveckling även om det finns en tveksamhet om kunskapen om samtliga ämnen. Flera föräldrarepresentanter på Gripenbergs

skola uppger däremot att informationen från skolan i flera sammanhang är otillräcklig och att dialogen mellan läraren, föräldern och eleven inte är av det slaget att föräldrarna känner sig ha tillräcklig kännedom om barnens totala kunskapsutveckling.

Uppföljning av alla ämnen

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Kännedom om elevernas kunskaper är nödvändig om man ska kunna anpassa undervisningen och stödja eleverna genom deras utbildning. Dokumentation och intervjuer tyder på att man på Sommens skola kommit längre i arbetet med att utifrån gemensamma rutiner följa elevernas resultat men ett sådant arbete har inte fått samma genomslag på skolan i Gripenberg. Här finns risk att uppföljningar och analyser kommer till stånd med utgångspunkt från den enskilde lärarens intresse och förmåga. Att det finns metoder för att följa elevernas kunskapsutveckling i svenska, engelska och matematik förefaller dock vara fallet på båda skolorna men däremot saknas rutiner för att regelbundet kontrollera, dokumentera och analysera elevernas resultat i övriga ämnen. Inspektörerna gör därför bedömningen att lärarna i högre utsträckning allsidigt bör följa upp och utvärdera varje elevs kunskapsresultat i alla ämnen, se avsnittet Rektors ansvar.

Individuell utvecklingsplan

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Sådana dokument upprättas för alla elever på de båda skolorna. De individuella utvecklingsplaner som inspektörerna tagit del av ger emellertid inga eller otydliga bilder av hur elevens utveckling kan stärkas, inte bara med utgångspunkt från de områden där eleven har brister, utan också med fokus på elevens starka sidor, förmågor och intressen. Planerna är mycket kortsiktiga, anger inte vilka insatser som skolan ska göra för att stödja elevernas utveckling och några exempel på överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare finns inte redovisade. Inspektörerna gör därför bedömningen att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.

1.3 Bedömning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevens kunskapsutveckling,
- om lärarna vid bedömning utgår från de nationella målen i kursplanerna.

Bedömning av området Bedömning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Det har inte framkommit annat än att lärarna gör allsidiga bedömningar av elevernas kunskaper. Nationella ämnesprov och andra prov, tester och diagnoser är metoder som används för att kunna göra sådana, men som beskrivits i avsnittet ovan bör de båda skolorna säkerställa att det sker korrekta och allsidiga bedömningar avseende elevernas hela kunskapsutveckling.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,
- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Intervjuer och iakttagelser tyder på att läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot inte i tillräckligt hög utsträckning förekommer i de pedagogiska diskussionerna på de båda skolorna och har därmed inte heller en given plats i undervisningen. Att ge eleverna ett inflytande, att utveckla varierade kunskapsformer och att samverka för att skapa helheter förekommer i vissa lärarlag på båda skolorna men sådana frågor är angelägna att föra upp på dagordningen för att komma vidare i utvecklingen.

Det har inte framkommit annat än att det på båda skolorna finns system för att ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former. Klassråd och elevråd genomförs med viss regelbundenhet och är till sitt innehåll organi-

serat. Däremot finns behov av förbättringsinsatser avseende:

Utrymme för olika kunskapsformer

Av läroplanen framgår att kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet. Enligt läroplanen ska läraren svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer.

Intervjuer och iakttagelser tyder på att detta arbete behöver bli föremål för ett utvecklingsarbete. Undervisningen på i första hand Gripenbergs skola förefaller i flertalet klasser vara allt igenom ämnesuppdelad och läromedelsstyrd. Eleverna färdigställer uppgifter och det förefaller inte som om det finns ett tillräckligt stort utrymme där de kan få arbeta med uppgifter som ger dem möjlighet att söka, värdera och granska. Inspektörerna gör därför bedömningen att undervisningen behöver bli mer varierad och ge eleverna utmaningar så att de får pröva olika arbetssätt och träna sina förmågor att tillägna sig och använda ny kunskap.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

Enligt skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Av intervjuer med elever, lärare och också föräldrar framgår att man på de båda skolorna bör utveckla metoder för att öka elevernas medverkan i planering och genomförande av undervisningen. Det finns lärare som har ett tydligt intresse och som vinnlägger sig om att ge eleverna inflytande, men intervjuer och iakttagelser ger belägg för att det också finns de som inte lyckas förverkliga styrdokumentens intentioner. Att i någon mån välja tidpunkt för sitt arbete, kanske också redovisningsformer kan vara möjligt men det saknas en genomgående inriktning eller gemensamma ställningstaganden i detta avseende, resultaten är snarare avhängigt den enskilde lärarens intresse och medvetenhet.

Inspektörerna gör därför bedömningen att man i rektorsområdet bör utveckla arbetet med elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer så att det ökar i takt med stigande ålder och mognad.

Samverkan inom skolan

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att skapa helheter och göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande och läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Med utgångspunkt i intervjuer och iakttagelser drar inspektörerna slutsatsen att man på skolan i Sommen har funnit samverkansformer men att man på skolan kan få till stånd ett bättre samarbete för att skapa goda lärandemiljöer och en långsiktighet i elevernas utveckling. Detta är ett arbete som måste få en framskjuten plats i utvecklingsarbetet på Gripenbergs skola. Flera intervjuuttalanden och iakttagelser tyder på att det finns få samarbetsformer, stängda dörrar och avstånd mellan klasser, årskurser och fritidshem. Inspektörerna gör därför bedömningen att ansträngningar bör göras för att åstadkomma ett mycket bättre samarbete och ett gemensamt förhållningssätt till

lärmiljön i ett långsiktigt perspektiv, från förskoleklass genom elevens hela skolgång.

Inspektörerna gör vidare bedömningen att samverkansformerna mellan rektorsområdets båda skolor och mottagande 6–9-skola inte är tillräckligt utvecklade. Det finns en utarbetad plan, överlämnandesamtal förekommer i någon utsträckning men elevernas lärande bör i högre utsträckning ses i ett långsiktigt, progressivt perspektiv och deras sociala miljöbyte vara mer grundligt förberett.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Det har inte framkommit annat än att man på de båda skolorna har en organisation för att stödja elever som behöver särskilda insatser men det finns enligt resultatet av de nationella ämnesproven ett antal elever som inte får sina behov tillgodosedda. Inspektionen har också visat att det finns anledning att öka ansträngningarna för att göra undervisningen mer individualiserad och anpassad utifrån den enskilda elevens förutsättningar.

Särskilt stöd

Enligt grundskoleförordningen ska beslut om särskilt stöd fattas av rektorn. Dokumentation och intervjuer tyder på att man på båda skolorna har en organisation för att möta elever i behov av särskilt stöd. Elevernas stödbehov utreds, åtgärdsprogram upprättas och enligt intervjuer med skolläda, personalen och elevvårdspersonalen har man hittills i huvudsak kunnat tillgodose elevernas behov av särskilt stöd men detta är en uppgift som inspektörerna ifrågasätter mot bakgrund av resultatsammanställningen av de nationella ämnesproven. Denna visade att en förhållandevis stor andel av eleverna inte nådde målen i de tre ämnen som mätningen omfattar. Inspektörerna gör därför bedömningen att man på skolorna bör säkerställa att alla elever med svårigheter i skolarbetet får sådant stöd att de har möjlighet att nå målen för sin utbildning.

Individanpassad undervisning

Inspektörerna har också kunnat konstatera att flera elever har någon form av

personlig assistans och det förefaller som om man inte i tillräcklig utsträckning lyckas individualisera undervisningen och anpassa den utifrån den enskilde eleven i den ordinarie klassituationen. Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Intervjuer och iakttagelser ger indikationer på att det finns lärare som ser som sin självklara uppgift att anpassa undervisningen efter elevernas skiftande förutsättningar men det finns också undervisningsmiljöer där arbetsformer och arbetssätt är desamma för alla eleverna oavsett elevens kunskapsnivå, en uppfattning som bekräftas i samtalen med föräldrarna från Gripenberg. Inspektörerna gör bedömningen att det i rektorsområdet bör komma till stånd ett utvecklingsarbete för att få till stånd en mer målstyrd undervisning, en undervisning som i högre grad är anpassad efter elevernas förutsättningar, bakgrund, tidigare erfarenheter och kunskaper.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,
- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
Gripenberg		Sommen	

Motivering:

Inspektörerna gör utifrån intervjuer och iakttagelser bedömningen att trygghet och trivsel är den dominerande bilden av klimatet på skolan i Sommen. Eleverna uttrycker sig överlag positivt om sin skola och föräldrarnas uttalanden tyder på att man känner förtroende för personalens förmåga att upprätthålla ett gott klimat och

snabbt ta tag i eventuella konflikter. Av intervjuer på Gripenbergsskolan har däremot framkommit att det finns elever som inte upplever sin skolmiljö som tillräckligt trygg. Rektorsområdets likabehandlingsplan är inte heller av det slaget att den uppfyller kraven.

Trygg miljö

I läroplanen finns angivet att skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära och alla elever ska möta respekt för sin person och sitt arbete. Läroplanen anger vidare att skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet och ingen ska utsättas för diskriminering eller annan kränkande behandling. Tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling ska aktivt motverkas. Sådana yttringar måste bemötas med kunskap, en öppen diskussion och aktiva insatser. I lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever anges att skolan ska vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling.

Det har i intervjuer med elever, personalrepresentanter, föräldrar och skolläda framkommit att klimatet på Gripenbergsskolan i flera avseenden inte är av det slaget att det lever upp till kraven i läroplanen. Ett otydligt ledarskap, konflikter i personalgruppen, och ett odefinierat värdegrundsarbete har lett till att det finns elever och också föräldrar som upplever otrygghet, uppgivenhet och rädsla. Flera uttalanden ger också bilder av att det finns elever som upplever en del av lärarna som oförstående och stränga och med en nedsättande inställning till sina elever. Andra vittnar om att skolan inte tillräckligt kraftfullt vidtar åtgärder då elever utsätts för trakasserier och kränkningar. En nyligen genomförd enkätundersökning visar att hälften av en elevgrupp om 38 elever upplever skolan som varken bra eller dålig/dålig. På frågan om någon brukar slå eller retas, svarar 16 elever att så sker ibland eller ofta. Lika många upplever att de känt sig utfrusna av sina klasskamrater. Inspektörerna gör bedömningen att vare sig ledningen eller personalen på ett tydligt sätt kan redovisa hur ett gemensamt beslutat och aktivt värdegrundsarbete ska komma till stånd för att komma till rätta med problemen. Detta ansvar vilar på skolans pedagoger och ytterst på rektorn. Inspektörerna gör därför bedömningen att skolläda och skolans personal måste ta ansvar för att utveckla gemensamma metoder och säkerställa en miljö i enlighet med kraven i läroplanen samt lagen om likabehandling.

Likabehandlingsplan

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämma se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska årligen följas upp och ses över.

De båda skolornas likabehandlingsplaner anger målen för verksamheten, vilka förebyggande åtgärder som ska komma till stånd, ansvarfördelning, rutiner och hur likabehandlingsplanen ska följas upp. Däremot saknar de beskrivningar av hur

skolorna ska skapa beredskap utifrån diskrimineringsgrunderna och specifika redovisningar av verksamheternas behov, utifrån en aktuell kartläggning, som utgångspunkt för vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det kommande året. Planerna tar heller inte ställning till hur man på de båda skolorna ska hantera eventuella kränkningar i ett vuxen- elevperspektiv. Inspektörerna gör därför bedömningen att rektorsområdets likabehandlingsplaner inte uppfyller kraven på en sådan plan.

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Det har i inspektionen inte framkommit annat än att eleverna på de båda skolorna erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar med undantag för ämnet elevens val på Gripenbergsskolan.

Skolan i Sommen förefaller trots sin ålder kunna erbjuda eleverna ändamålsenliga lokaler även om avsaknaden av mindre grupprum torde begränsa lärarnas möjligheter att bryta upp klasserna och skapa mindre elevgrupper. Gripenbergsskolan är en skola från 1980-talet som lokalmässigt ger ett modernt intryck men trots det

dominerar stora klassrum och tillgången till mindre grupprum är även här begränsad. Böcker och annat material är av normal standard men det finns anledning att uppmärksamma skolbiblioteket på Gripenbergsskolan som torde vara ett tillgång för såväl elever som skolans personal. Några avgifter förekommer inte.

Valmöjligheter

Enligt grundskoleförordningen är syftet med elevens val att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med målen i kursplanerna. Styrelsen för utbildningen ska erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val.

Av intervjuer på Gripenbergs skola framkommer att vare sig elever eller föräldrar har kännedom om huruvida ämnet elevens val finns på schemat, något som bekräftas i samtalen med personalen. Elevens val förefaller snarare vara inslag att jämföra med friluftsdagar och förekommer under någon eller några dagar under läsåret. Även om läraren kan erbjuda olika alternativ med anknytning till kost och motion under dessa dagar uppfyller inte detta inslag som helhet syftet med elevens val enligt grundskoleförordningen. Inspektörerna gör därför bedömningen att elevens val inte erbjuds i enlighet med grundskoleförordningen på skolan i Gripenberg.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,
- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Rektorn, som har genomgått den statliga rektorsutbildningen, tillträdde sin tjänst på Sommens skola för sex år sedan och tre år senare på skolan i Gripenberg. Enligt uppgift från de båda skolorna har samtliga pedagoger utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och det har inte framkommit annat än att personalen på de båda skolorna erbjuds kompetensutveckling.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna,
- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Det har inte framkommit annat än att rektorn fattar de grundläggande beslut som bestämmelserna anger och har ambitionen att leda arbetet i rektorsområdet men utfallet är av mindre god kvalitet. Rektorn har stor del av sin arbetstid förlagd till verksamhet utanför skolorna och kan därför inte anses ha skapat optimala förutsättningar för att hålla sig förtrogen med det inre arbetet på de båda skolorna. Det pedagogiska ledarskapet får därmed inte en framskjuten position och ett aktivt och pågående kvalitetsarbete blir heller inte tillräckligt synligt.

Rektor som pedagogisk ledare

Läroplanen anger att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen och skollagen anger att det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Intervjuer på i första hand Gripenbergs skola men i någon mån också Sommens skola tyder på att det finns en frustration bland såväl personalen som föräldrarna vad avser rektorns närvaro och ledning. Flera uttalanden tyder på att rektorn är alltför osynlig och vinnlägger sig inte tillräckligt för att skapa tid och tydliga forum där en pedagogisk diskussion kan pågå, där rektorn kan visa färdriktning och leda det pedagogiska utvecklingsarbetet. Skollagen anger att rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Mot bakgrund av de brist- och förbättringsområden som kommit fram i inspektionen är det tveksamt om rektorn skapat förutsättningar för att hålla sig förtrogen med det pågående arbetet på skolorna, i synnerhet inte på Gripenbergsskolan. Detta är inte minst viktigt då åsikterna i personalgruppen går isär och motivationen för förnyade synsätt och arbetsmetoder varierar. Inspektörerna gör bedömningen att rektorn i högre utsträckning måste prioritera det pedagogiska ledarskapet och ansvara för att verksamheten utvecklas i riktning mot de nationella målen.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

Enligt läroplanen ansvarar rektorn för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen. Detta är nödvändig information som utgångspunkt för att kunna analysera orsakerna till vilka resultat eleverna når och därifrån utveckla och anpassa undervisning, stödinsatser och andra förutsättningar för elevernas lärande. Att det förekommer diskussioner och analyser i arbetslagen förefaller vara fallet på båda skolorna men av intervjuerna framgår att det inte finns tydliga metoder för att följa elevernas totala kunskapsutveckling. Inspektörerna gör därför bedömningen att rektorn måste ta ansvar för att det görs en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen på alla nivåer, elev-, grupp-, och skolnivå.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra målpuppfyllelsen,
- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka målpuppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Av intervjuerna framgår att uppföljningar och utvärderingar förekommer i varierande utsträckning på båda skolorna men detta är ett arbete som behöver vidareutvecklas. De båda skolorna upprättar kvalitetsredovisningar men dessa uppfyller inte förordningens krav.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som det omgivande samhället.

Att det sker uppföljningar och utvärderingar i varierande grad och med varierande kontinuitet framstår som tydligt på båda skolorna men arbetet med att utvärdera är knappast kontinuerligt pågående insatser under verksamhetsåret. De båda skolornas utvärderingsarbete förefaller i stor utsträckning vara knutet till målen i kvalitetsre-

dovisningen och då i första hand i förhållande till målet om kost och hälsa. Om kvalitetsarbetet ska fylla funktionen att ligga till grund för ett utvecklingsarbete på alla plan måste fler mål än så bli föremål för analys och reflektion. Inspektörerna gör därför bedömningen att man i rektorsområdet behöver utveckla system för att kontinuerligt följa upp och utvärdera arbetet så att undervisningsmål och metoder ständigt provas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet ska varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen av verksamheten.

Avsikten med kvalitetsredovisningen är att den på ett påtagligt och konkret sätt ska redovisa vilka målen är, förutsättningar, arbetet i verksamheten, en bedömning av i vilken utsträckning målen har förverkligats och vilka åtgärder man avser att vidta för att komma närmare målen. Om dokumentet ska vara ett reellt verktyg behöver det också bli ett instrument som är angeläget för de båda skolorna och som ständigt aktualiseras och ligger till grund för ett ständigt pågående kvalitetsarbete.

Bland skolornas samlade dokument finns kvalitetsredovisningar som utgår från de av barn- och utbildningsnämnden beslutade målen, språk och språkutveckling, matematik, rörelse och hälsa samt elever i behov av särskilt stöd. Några mål därutöver framtagna av respektive skola förekommer inte. Av intervjuerna framgår att vare sig skolledningen, personalen eller föräldrarna upplever målen som de mest angelägna för skolan och redovisningen är i stor utsträckning dokument som ägnas åt beskrivningar av genomförda insatser och redovisar inte tillräckligt tydligt och konkret hur långt man kommit i arbetet för att nå målen och vilka insatser som ska göras för att nå en högre måluppfyllelse. Några resultat avseende elevernas kunskaper redovisas inte, inte heller en redovisning av uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan, vilket förordningen anger. Inspektörerna gör därför bedömningen att de båda skolornas kvalitetsredovisningar inte uppfyller förordningens krav.

Datum Ort

2008-08-22 Lund

Lena Godin

Per Ingvar de la Motte